

Schilderen als een stil gebed

Tot aan de Eerste Wereldoorlog bekwaamde de Russische schilder Alexej von Jawlensky (1864-1941) zich in drie genres van de schilderkunst: het landschap, het stilleven en het portret. Na 1917 concentreerde hij zich uitsluitend op de portretkunst.

In het verbeelden van het menselijk gelaat zocht Jawlensky naar de 'ziel' van zijn schilderkunst. Benaderde hij aanvankelijk het gelaat van buiten af, later zou hij in toenemende mate op zoek gaan naar de ruimte achter het gelaat. Het geconcentreerde schilderen van het menselijk gelaat was voor deze schilder een weg naar binnen, een meditatieve zoektocht naar stilte, naar een innerlijke werkelijkheid, ja zelfs naar God.

In stilte schilderen was voor Jawlensky een gebed. Het gelaat was daarbij als een icoon: er wordt verwezen naar een onzichtbare werkelijkheid. De titels, die Jawlensky aan deze verstilde werken meegaf, illustreren dat deze iconische gezichten voor hem sacrale waarde vertegenwoordigden: *'Mystische Köpfe, Heilandsgesichte, Abstracte Köpfe, Meditationen'*.

Aan het eind van zijn leven leed Jawlensky aan een ernstige vorm van reuma. Ondanks heftige pijnen bleef hij schilderen. Biddend schilderen. Schilderend bidden. Zijn lijnen werden nog eenvoudiger. In het wit tussen de lijnen werd de stilte stiller. Het sobere gelaat kreeg de trekken van de Christusfiguur. De lijnen van het gelaat werden tevens de lijnen van het kruis.

Ik kijk naar *Lithografie Kopf VI* uit 1922.

Sobere lijnen die geduldig op mij lijken te wachten
Ik word uitgenodigd
Tot inkeer
Tot stilte
Tot innerlijk schouwen

En tegelijk word ik ook aanschouwd
Ogen en mond zijn gesloten
Maar toch is er ontmoeting
Ik voel mij gezien
Ben jij het?
Ben jij het die mij ik maakt?

